

Vážený pane ministře, vážené paní a pánové náměstci, vážené dámy a pánové,

každoroční setkání u příležitosti Mezinárodního dne památek v důstojném prostředí Pražského hradu, dokládá vědomí významu uchování našich památek těch, kteří mají na svých bedrech závažné úkoly péče o kulturní dědictví.

Tak jako pokaždé, i pro letošní rok vyhlásil ICOMOS International v Paříži téma nebo motto roku. Motto „Dědictví pro generace“ vystihuje nejlépe smysl péče o kulturní dědictví, zodpovědnost společnosti a všech jeho složek za jeho naplňování. Na principech tohoto motto je založena i organizace, činnost a veškeré aktivity Českého národního komitétu ICOMOS, který je součástí mezinárodní struktury, propojující společné evropské i světové úsilí o uchování kulturního odkazu minulosti.

Apel „Dědictví pro generace“ nám připomíná, že naším společným úkolem a společnou zodpovědností je zajistit odpovědnou péči o naše památky tak, aby zůstaly zachovány i pro naše vnuky, a ty četné generace, které budou přicházet po nich. Památky, které jsme sami nevytvořili, tu tedy nejsou jen pro nás, tak abychom o nich podle svého, často subjektivního, uvážení libovolně rozhodovali. Jsou nám v podstatě pouze dočasně svěřeny k opatrování – jako opakovaně znovu a znovu předávané dědictví. Pokud takto pochopíme naši zodpovědnost, vyplývá z toho i logický požadavek, abychom postoupili památky v té celistvosti, ve které jsme je převzali. Bez ochuzování jejich hodnotné prostorové, uměleckořemeslné i výtvarné výbavy, bez ničení jejich autenticity, bez snižování jejich počtu demolicemi a devastacemi. Z této mimořádné zodpovědnosti vyplývá nutnost profesionální péče nejen o jednotlivé památky, ale o ty naše soubory a urbanistické celky, jimž jsme po vědeckém vyhodnocení přiřkli znaménko vyšší kulturní hodnoty.

Hodnota celistvosti je velmi vzácná a je dnes již něčím mimořádným, je nadstavbou. Naše historická města jsou a samozřejmě musí být stále živým organismem, což ale principiálně není v rozporu s požadavkem zachovat jejich historický ráz, svébytnou atmosféru - vše to, co je naší chloubou i tou nejpřitažlivější součástí nabídky pro návštěvníky naší země. Zkrátka je zapotřebí s velkou pokorou a uvážlivostí rozhodovat o způsobu transformací i o míře soudobých intervencí v těch historických jádrech, kde se zachoval jejich vzácný historický ráz. Zde není prostoru pro bourání historických domů, ani pro kontrastní vstupy, výškové budovy, vyzývavé a nelimitované tvůrčí kreace. Metoda kontrastu nové tvorby je pro toto prostředí devastující. Nezapomínejme, že i soudobá architektura může být jemná, uvážlivě začleněná, charakter historického místa nenarušující. Aniž by přitom ztratila na invenčnosti. Připomeňme si například současné trendy švýcarské architektury.

Kvalita a vyzývavost jsou dvě diametrálně odlišné věci. Mimochodem architektonická hodnota stavby se nezvyšuje s počtem pater. Nová kvalitní tvorba by neměla vznikat na úkor historických hodnot, na účet kulturního dědictví, které je zapotřebí s velkou pietou ochraňovat. Je jasné, že se stále bude muset čelit tendenci těch investorů i architektů, kteří mají zájem přizivit se na atraktivitě historického prostředí, těžit z jeho nebo parazitovat na jeho proslulosti co nejvíc pro svůj partikulární zájem, nerespektovat pravidla přístupu k hodnotám, na nichž se společnost dohodla. Mnohý architekt nezná pokoru a cítí se být Parléřem či Dienzenhoferem. Jaká pýcha! Braňme se této snaze o zviditelnění jednotlivce či skupiny za cenu parazitování na těch hodnotách, které máme úzkostlivě chránit pro naše

potomky. Budme ostražití a nevěřme tomu, že se touto cestou zvýší přitažlivost a proslulost našich měst. Opak je pravdou.

Kvalitní soudobá architektura, sebevědomá a superexkluzivní nechť se stane hybnou silou revitalizace těch zanedbaných, nebo strukturálně rozbitých částí našich měst či obcí, jež kulturní hodnoty nevykazují ba postrádají. Právě tato místa, toto prostředí (zejména browfieldy, periferie, polorozpadlé, opuštěné a dezurbanizované okrajové části sídel), naléhavě vyžadují zásadnější přerod, silné urbanistické koncepty, invenční soudobá architektonická díla. Toto prostředí je velkou výzvou pro tvorbu a především šancí pro vytvoření nových výrazných děl i ucelených souborů. Těch, které přispějí ke zkultivování naší země a důstojně se přiřadí k těm ověřeným a světovou komunitou uznávaným nadčasovým hodnotám našich historických měst a sídel, o jejichž zachování pro další generace společnost usiluje.

Rád bych ukončil svůj příspěvek moudrými slovy velké osobnosti, Václava Viléma Štecha, která vyslovil přesně před padesáti lety k tématu, jak oživovat historická sídla, cituji: „...*Jistě soudobost by měla být samozřejmostí u toho, co dnes vzniká, ale umístění a specifické nároky polohy, měřítka a proporce okolí jsou mnohem důležitější pro intaktní historické město, vyrůstající z krajiny. Soudím, že organičnost v zásadě je důležitější než modernost, jež nemůže být výhradním požadavkem. Povaha místa je nadřazena jakýmkoliv zřetelům*“...“ (V. V. Štech, *Cena stáří*, 1968)

Toto nám budiž stále na paměti.

Vážené dámy a pánové,

Český národní komitét ICOMOS sleduje s úctou práci Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska, bude mu nadále podle svých možností napomáhat, podporovat ho v úsilí pro zachování historického odkazu. Je na místě vážít si těch, kteří vynakládají značné úsilí v tomto procesu a proto za Český národní komitét ICOMOS i za sebe upřímně blahopřeji oceněným městům.

Děkuji Vám za pozornost.

Prof. Václav Girsá

Praha, Španělský sál Pražského hradu, 17. dubna 2018